

Proročki duh Alojzija Stepinca

– propovijedi, pisma, javni nastupi –

Celestin TOMIĆ

Sažetak

Sluga Božji Alojzije Stepinac je istinski prorok Božji, apokaliptički prorok za apokaliptička vremena. Poput starozavjetnih proroka otkriva prave uzroke i izvore ratnog vihora i komunističkog divljanja. Ustaje otvoreno i smiono na zablude, nasilja i širenje mržnje masonerije, nacizma i komunizma. Gleda vedro i optimistički na pobjedu Božje stvari, oslanjajući se na obećanja Isusa Krista Crkvi Božjoj.

Utemeljenje i opravdanost toga stava autor pronalazi u mnogim Stepinčevim pismima, propovijedima, nagovorima i ostalim nastupima, kao i u izjavama iznesenim tijekom istražnog postupka koji se vodio protiv njega.

U prvom djelu se iznosi kako Alojzije Stepinac, poput starozavjetnih proroka, otkriva onaj iskonski izvor svih zala i nevolja u svijetu. Drugi dio donosi govore u kojima Stepinac oštrim riječima napada nosioce vlasti koji se obaraju na Kristovo evanđelje i žele novi poredak suprotno od kršćanstva uspostaviti. Tereći dio osvjetljava Stepinca kao vjesnika budućnosti koji jasnim riječima proriče propast ondašnjih nosioca vlasti.

Uvod

Kad čujemo riječ prorok, odmah pomislimo na čudesni dar proricanja budućnosti, da je vjesnik budućnosti, da je čudotvorac. Može to biti, ali nije bitno. Prorok je glas Božji u povijesti, savjest naroda i njegovih upravljača, sluša i otkriva Božju prisutnost u svijetu, zna čitati »znakove vremena«, izriče sud svemu onome što se opire milosti i poruci Božjoj. Hrani se Božjom riječju koju svijet možda prezire, ne želi je čuti. Snagu crpi iz vjere i njegovo postojanje i življenje je Bog. On je jedina stvarnost koja ostaje.

Prorok je duboko ukorijenjen u povijest. Ne gleda kroz prozor što se to događa, nego je uronjen duboko i zahvaćen povijesnim zbivanjima, svjestan da je pozvan i poslan da tom narodu objavi Božje zahtjeve i da ih privede na put poslušnosti i ljubavi.

Posljednji prorok i najveći, Ivan Krstitelj, otkriva svršetak i smisao svega proroštva i proročke prisutnosti u Božjem narodu, a to je: objaviti i posvjedočiti Isusa Krista i njegovo evanđelje, njegovu pobjedu nad grijehom, zlom i sotonom.

Svaki je vjernik na krštenju dionik Kristove trostruke službe: svećeničke, kraljevske i proročke. No Bog i dalje poziva i ispunjava posebnom karizmom proroštva izabrane pojedince. Jedan od njih bio je i Sluga Božji Alojzije Stepinac.

Poput starozavjetnih proroka, Alojzije Stepinac otkriva onaj iskonski izvor svih zala i nevolja u svijetu, ostrim riječima napada nositelje vlasti koji se obaraju na Kristovo evanđelje i žele uspostaviti novi poredak suprotan kršćanstvu i jasnim riječima proriče njihovu propast.

1. *Uzrok naših nevolja*

Starozavjetni proroci nisu uzrok nevolja, izgnanstva i razaranja pridavali neprijateljskim narodima. Oni su, kao Asirci i Babilonci, samo sredstvo u rukama Božje pravde. Glavni uzrok je nevjera i otpad naroda od Boga, i zato poziv na obraćenje.

Na Staru godinu u propovijedi u katedrali godine 1936. nadbiskup reče: »Više se na komunizam i kapitalizam, na revolucije i ratove, ali ne valja nikada smetnuti s uma, da je zadnji razlog svim bijedama i nevoljama što tište čovjeka i čovječanstvo, prestupak Zakona Božjega i i pravde Božje.«

Prigodom otvaranja Trećeg hrvatskog socijalnog tjedna, 23. listopada 1938., u crkvi sv. Katarine, nadbiskup je rekao: »Zadnji uzrok današnjem teškom stanju čovječanstva jest to, što se čovječanstvo udaljilo od Boga(...) Čovjek čovjeku nije više brat nego vuk. *Homo homini lupus.*

Ako hoćemo da se ljudsko društvo uistinu obnovi, valja da se čovjek opet svim srcem vrati k Bogu. Potrebna je prije svega temeljna reforma života.«

Na Staru godinu 1939., na izmaku trećeg desetljeća, nadbiskup utvrđuje kako je umjesto toliko obećanog raja došao pravi pakao te nastavlja: »Koji su razlozi toj pasivnoj bilanci? Jedni bacaju krivnju na ovo, drugi na ono. Ali svi neće da vjeruju, kad Crkva upire prstom na pravi izvor zala koja biju svijet?(...) korijen sviju zala je u nutrini čovjeka (...) Ako dakle želimo da svanu bolji dani čovječanstvu, onda valja udariti na uzrok zala, a to je požuda tijela, požuda očiju i oholost života(...) Lijek za ova zla dolazi samo od Boga, koji je Sina svoga Isusa Krista poslao na zemlju, da ljude pouči i da im milošću svojom pomogne, da žive životom dostojnim čovjeka i budu sretni u životu(...) Ako dakle hoćete da nam svanu bolji dani, onda uredite najprije svoj odnos prema Bogu živeći pobožno. To znači kao dobra djeca Oca nebeskog. Priznati treba najprije autoritet Boga nad sobom(...) Odréci se bezbožnosti(...) onda neće biti teško urediti odnos u vlastitoj duši i pravedan poredak u svijetu, za kojim toliko žudimo i stalan mir, jedno od najvećih dobara čovječanstva.«

Na Staru godinu 1940, nadbiskup Stepinac je u propovijedi rekao: »Čovječanstvo, koje nije računalo s Bogom, može iskazati na koncu ove stare godine jedno: potpuno pasivnu bilancu. Mjesto mira razdor i klanje, mjesto

izgradnje rušenje i razaranje, mjesto pogleda sitih i zadovoljnih lica avet gladi i bijede, mjesto javne i lične sigurnosti anarhija, mjesto divne i svete kršćanske slobode duha kruto ropstvo, kojemu se ne vidi kraja.

Kažu da je prvi uvjet ozdravljenju postaviti pravu dijagnozu. U našem slučaju nije je teško postaviti. Čovječanstvo se dobrim dijelom odvratio od Boga i praktičnog kršćanskog života. Odvratio se od Boga Stvoritelja, o kojem je ovisan i vladar i sluga, učenjak i analfabet, crv i div, živo i neživo. A odvrat od Boga isto je što i vlastita osuda na smrt. Oholost je čovjeka zavela i dovela na misao da može napredovati i bez Boga, što više, da je i Bog u svojem djelovanju ovisan o dobroj volji umišljenih zemaljskih veličina(...) Ljudsko je društvo bolesno! Bolesno od upravo sulude oholosti, kao da Stvoritelj nema više posla s ovim svijetom i kao da su oni suvereni gospodari samima sebi. Posljedice toga nisu mogle izostati 'jer se Bog ne da ismježivati!' (Gal 6,7) (...) Ljudsko je društvo na rubu ponora. Na rub ponora dovela ga je oholost.«

I poziva sve da se kao rasipni sin u evanđelju vrate i u poniznosti bace na koljena i priznaju svoje grijeh: »Oče sagriješio sam i nebu i tebi i nisam više dostojan da se zovem sin tvoj. Uzmi me kao jednog od svojih slugu!« (Lk 15,16). I otac je sve zaboravio i prigrlio ga kao sina još više nego prije.

Nadbiskup Stepinac je u propovijedi na Uskrs (13. travnja) 1941., tri dana nakon proglašenja Nezavisne Države Hrvatske, govorio o miru. Zašto mira nema? Budući da se je danas sve udružilo da »pokida vezu čovjeka s Bogom«. I zaključuje: ako hoćemo da nas ogrije konačno blagodat trajnog mira, »prva i temeljna stvar jest, da čovjek opet sagne ponizno glavu pred živim i pravim Bogom i da ga prizna ne samo ustima nego i srcem i dušom, apsolutnim Gospodarom svega«.

Na Staru godinu 1941. nadbiskup Stepinac u propovijedi kaže i ovo: »Braćo! Mnogo puta je progovorio Bog u povijesti čovječanstva(...) progovara nam svima danas, na koncu ove godine hiljadu devetsto četrdeset i prve. Progovara ovaj put, ne kao tihi lahor, nego kao oluja uz prasak strijela i gromova, od kojih se ruše sela i gradovi, pretvaraju u prah i pepeo remekdjela slikarstva i kiparstva, razaraju crkve i hramovi, pale kuće i domovi, ubijaju starci i starice, žene i djevojke, muževi i mladići, djeca i dojenčad, nište sve moralne i materijalne vrijednosti, stvara se užas širom kugle zemaljske. Danas, na koncu ove godine, gledamo u Bogu – osvetnika pravde(...) Strašan je uistinu govor, koji danas Bog drži čovječanstvu. Možda nije nikada do sad tako govorio(...) Valjda da muževno pogledamo stvarima u oči i da se pitamo, zašto Bog danas tako silno progovara, i kakav odgovor očekuje od onih kojima progovara?

(...)Progovara danas onima, koji vladaju narodima, a koji bi htjeli skinuti sa sebe jaram zakona Božjega i vladati kao da nema Boga(...) Progovara danas naduvenim veličinama, koje su izrabljivale položaj, da sa katedra šire svoje bolesne ideje umjesto da šire istinsko znanje u dušama povjerene im

omladine(...) progovara danas besavjesnim liječnicima i seoskim paklenjačama, koje su već toliko otvrdnule u krvavom zanatu ubijanja djece(...) Progovara danas i nesavjesnim i nemarnim roditeljima(...) progovara danas i nemarnim predstavnicima i službenicima Crkve, koji možda više paze na svoju komotnost nego na goruće potrebe duša(...)

A zašto govori? Zar samo zato, da nas satire i uništi? Tako živ bio, govori Gospod Bog, neću smrti bezbožnika, nego da se obrati bezbožnik s puta svoga i živi. – Obratite se, obratite k meni sa zlih puteva svojih, jer zašto da umrete, dome Izraelov? (Ez 33,11). To je jedini odgovor, koji Bog očekuje od nas i na koji nas potiče psalmist: 'Danas kad ušćujete glas njegov, nemojte da otvrdnu srca vaša' (Ps 95,8).

Neka dakle Nova godina, godina 1942., bude godina povratka k Bogu čitavog čovječanstva, ako želi da ga obasja sunce mira i sreće i zadovoljstva. Neka bude godina kajanja za nebrojene grijeha i prestupke. To je najbrži put i jedini put da umilostivimo Boga i dočekamo bolje dane.«

U okružnici od 6. rujna 1942. »O pobožnosti i posveti Majci Božjoj« nadbiskup piše: »Možemo kriviti koga hoćemo za sve ono, što nas danas tako teško tišti, jedno je sigurno: najviše su krivi zato grijesi i opačine ljudske.«

Nadbiskup Stepinac 6. srpnja 1943. izdaje okružnicu: »Pokorničke i naknadne pobožnosti«. On piše: »Svi smo duboko uvjereni, da je ovaj strašni rat sa svim zlim posljedicama opravdana kazna Božja za tolike grijeha(...) Mi Hrvati imademo i te koliko razloga pokorom okajavati svoje grijeha.«

Prigodom zavjetnog hodočašća Zagrepčana u Mariji Bistrici, nadbiskup je nastojao da vjernike pred Bogorodičnim nogama potakne na kajanje. »Grijeshili smo! Kajimo se! Utočište grijeshnika, buđi nam spas!«

»Iznevjerili smo se, Gospodine, Tebi, pogazili smo zapovijedi tvoje; oćutjeli smo zato svu težinu pravedne desnice tvoje. I za sve boli, koje taru danas nas pojednice, za sve boli, koje taru danas tolike obitelji, za sve te udarce kažemo iskreno i otvoreno s onim mladićima u peći babilonskoj: 'Ti si pravedan u svemu, što si nam učinio. Sva su djela tvoja istinita, putovi su tvoji pravi, sve su presude tvoje stalne. Jer su sudovi tvoji, što si ih držao pravedni u svemu, sve poradi naših grijeha. Jer smo sagrijeshili, zlo činili, kađ se odmetnusmo od tebe. U svemu smo sagrijeshili. Nismo slušali zapovijedi tvojih, nismo ih držali ni izvršivali, kako si nam bio zapovjedio, da nam dobro bude' (Dn 3, 27–30)(...) Mi se kajemo, reci Sinu svome, za sve zlo, što smo poćinili! Źalimo za grijeha pojedinaca! Źalimo za grijeha pojedinih obitelji! Źalimo za grijeha cijeloga našega naroda!«

I sljedeće godine prigodom zavjetnog zagrebaćkog hodočašća u Mariju Bisticu, nadbiskup Stepinac upravlja tri krika bolne duše: »Oprosti nam! Utješii nas! Pomozi nam!«

Nadbiskup Stepinac na završetku velike pokorničke procesije u Zagrebu, na svetkovinu Krista Kralja (31. listopada 1943.) osudio je zablude i nasilja

nacionalsocijalista, nacionalista i partizana. Ali upozoruje na pravi uzrok svih nevolja, a to je grijeh. On kaže: »I jer smo radi naših grijeha pali u ruke Boga živoga, koji danas poput groma obara ne samo pojedine gradove i sela, nego i čitave narode, to nam zdrav razum, govori, ako hoćemo da se spasimo od potpune propasti, da nam valja poput onih iskvarjenih Ninivljana poniziti se pred Bogom i iskrenom pokorom okajavati grijeha, što vaze u nebo za osvetom. Evo zašto smo molili cijeli ovaj mjesec i čemu ova pokornička procesija.«

I svoju propovijed nadbiskup završava riječima: »Iako smo do sada lutali putevima, koji vode u propast, neka se vratimo na puteve zapovijedi tvojih, na put Kristova evanđelja, koje se slijepima može činiti teško i gorko, ali koje je jedino u stanju usrećiti sve ljude i narode! Amen.«

Nadbiskup Stepinac u propovijedi prigodom pokorničke procesije protiv kletve i psovke u Remetama (20. rujna 1944) kaže: »Nije tragika naših dana u tome, što su nam ruševine napunile zemlju, što se i velika carstva ruše kao kuće od karata, pa onda mali narodi i države strepe još više, nego je tragika u tome, što se usred pomanjkanja vjere svi događaji u svijetu gledaju čisto naravnim očima mjesto očima vjere, koja u svim zbivanjima sadašnjice gleda samo svemoguću desnicu Božju. A ta desnica nije zatajila nikada do sada, pa neće ni u buduće. Zato naša jedina briga ima biti, da budemo u prijateljstvu s Bogom. I vi ćete vidjeti, da se nisu nikad prevarili ni pojedinci ni narodi, koji nadu svoju postavljaju u Njega, Stvoritelja neba i zemlje.«

Nadbiskup Stepinac kao i starozavjetni i novozavjetni proroci pokore i obraćenja, i to proročkim glasom naviješta, otkrivajući vjernima put pravog mira i blagostanja, a to je samo Isus Krist i njegovo evanđelje.

2. Proročka kritika vlastodržaca

Kao starozavjetni proroci, kao Amos i Hošea, snažnim rječnikom razotkriva zablude, nasilja i pokolje onih koji su na vlasti. Nadbiskup Stepinac se suočava u svojem djelovanju s tri opasne ideje koje svaka na svoj način iznose »novi napredak« koji mora nadomjestiti evanđelje Isusa Krista. To je masonerija, boljševički komunizam i nacionalsocijalizam. Sve otkriva izvor istinskih zala u svijetu, a to je grijeh. On je glasnik Božje pravednosti, glasnik Božje volje – plana spasenja, koji Bog i kaznama i ratnim pustošenjima hoće ostvariti. Nadbiskup Stepinac je propovjednik tri ideje su »vrlo otrovne biljke«. U jednom se slažu: porušiti svaku vjeru i stvoriti novi svjetonazor. Masonerija je posebno opasna u kraljevskoj Jugoslaviji. Gotovo sve vlade su masonske. Nacionalsocijalizam u Njemačkoj govori o novom poretku, na ruševinama kršćanstva, posebno katolicizma. Boljševički komunizam ide do kraja i ruši svaku vjeru i provodi klasnu borbu i tiraniju proletarijata.

Gotovo na početku svojeg biskupskog služenja, nadbiskup koadjutor izdaje okružnicu 6. siječnja 1935. o bl. Marku Križevčaninu. U njoj piše: »Sada udaraju na Katoličku Crkvu valovi sa svih strana, valovi krivovjerja i

bezboštva. Čas podmuklo, čas otvoreno, sad štamptom, sad živom riječju, katkada pod plaštem narodnih probitaka, katkada pod izlikom društvenog napretka: ali svi smjeraju jednome cilju: da poruše rimokatoličku vjeru i njezinu glavu Svetog Oca papu.«

U nagovoru prigodom osamdesete godišnjice nadbiskupa Bauera (11.2.1935.), nadbiskup koadjutor u čestitki otvoreno kaže: »Evo tmasti oblaci dižu se nad povjerenim Vam stadom. Krvožedni boljševički zmaj razvalio je ralje da proguta i vjerni hrvatski narod i pod zadahom njegovog smrtonosnog duha klonula je već i mnoga poletna mladenačka duša na našim srednjim i višim školama. Sektarstvo svih boja poput onih biljki nametnica prilijepilo se uz zdravo deblo katoličkog stabla u hrvatskom narodu. I dok mu jedni nastoje da podrežu korijenje, drugi mu nastoje ispiti životne sokove svojim lažnim obećanjima, koja zavode neke sinove i kćeri našega puka.«

Međutim, geslo nadbiskupa Bauera »*Fides vincit* – vjera pobjeđuje« vrijeti za prošlost i za budućnost.

Na proslavi Papinog dana (17.2.1935.) nadbiskup koadjutor je rekao: »Mi ne želimo za volju lažnog mira da naš narod postane životinja, kakvim ga hoće učiniti krvožedni boljševizam(...) I mi vodimo danas rat. Ali rat za obranu naših katoličkih svetinja, za koji ne trebamo bomba ni bodeža kao boljševici. Naše oružje je prije svega topla molitva svemogućem Bogu, naše oružje su sveti sakramenti, taj izvor božanske snage.«

Na Staru godinu 1935., nadbiskup koadjutor u svojoj homiliji upozoruje da je »veći dio čovječanstva usvojio logiku bezbožnog i surovog materijalizma«, na onu »po ljudsko društvo nadasve pogibeljnu družbu komunističku«, na širenje raznih sekta. I nastavlja: »Klasnoj mržnji, koju širi komunizam, suprotstaviti ćemo klasnu solidarnost i našu iskrenu kršćansku ljubav prema bijednima, jer je samo ljubav u stanju da učini svijet sretnim, a ništa mržnja. Ljubav je jača od mržnje i ona će pobijediti. Nasuprot njihovom lažnom društvenom poretku, koji se je pokazao ubitačnim za ljudski rod naglasiti ćemo onakav društveni poredak, koji najbolje odgovara samoj ljudskoj naravi prema direktivama nenatkriljenih enciklika Leona XII. i Pija XI. Neka se prelije more na nas, neka se sruše naši bregovi, neka potamni ako hoće i sunce nad nama, naša vjera u Tebe Gospode, i u pobjedu Tvojih načela ostaje nepokolebiva, jer će sve proći, ali Ti ostaješ.«

U svojoj okružnici (20.9.1936.) o progonima katolika u Španjolskoj, nadbiskup upozoruje, kako je španjolski primjer čitavom svijetu pokazao, što je komunizam i kakva je njegova razorna barbarska sila.

U okružnici: Molitve i pobožnosti za potrebe svete Crkve u Španjolskoj, 2. studenoga 1936., nadbiskup koadjutor piše: »Podivljali anarhističko–boljševistički elementi odlučili su istrijebiti u ovoj zemlji trag kršćanstva, koje je ovdje ostavilo tako divne spomenike graditeljstva, kiparstva i slikarske umjetnosti.«

Komunizam je »uništavač« ne samo svake kulture i blagostanja nego vječne sreće, kaže u nagovoru seljačkoj katoličkoj omladini 25. listopada 1936.

Nadbiskup Stepinac nastavio je upozorivati vjernike na opasnosti koje mu dolaze od masonerije, komunizma i nacizma u svojim govorima na euharistijskim kongresima i drugim skupovima. Na Staru godinu 1939. u svojoj propovijedi u katedrali kaže: »Obećavalo se: Pravi raj na zemlji, samo ako se prihvate stanovite ideologije. Što više oni koji su uzeli crvene krpe, srp, čekić i stisnutu pesnicu kao simbole pravde i istine, obećavali su nakon što su Boga skinuli s prijestolja svoje duše, da će biti jedini bogovi na zemlji. Do iznemoglosti se vikalo kako se taj raj dade uistinu ostvariti bez Boga Stvoritelja svijeta i da je jedina zapreka tome raju Katolička Crkva, predstavnicica Boga na zemlji(...)« I »umjesto toliko prorečenog raja, došao je pravi pakao na zemlji.« Lijek protiv svih zala je jedino Isus Krist, kojeg je Bog poslao na Zemlju.

Nadbiskup Stepinac prigodom zavjetnog zagrebačkog hodočašća u Mariju Bisticu (7.6.1940.) u propovijedi kaže: »Nova neman križu časnom prijete, silna Dijevo na braniku stoj!(...) Tu je prava neman slobodnog zidarstva(...) tu je neman krvave kominterne koja nam hoće silom namjesto kulta pravoga i živoga Boga narinuti kult običnih zločinaca, kojima su usta puna hvale o velikim djelima komunizma, a ruke krvave i zaprljane od krvi pobijenih nevinih žrtava(...) kojima su usta puna pričanja o socijalnim reformama, a u isto doba pucaju radnicima i seljacima kosti pod krutom stegom bezobzirnog novog komunizma; kojima su usta puna priča o komunističkom raju, ali kojeg nitko ne smije ostaviti ni prekoračiti da se ne oda koliko se laži skriva u sistemu, koji nema veze s Bogom.«

O opasnostima razornog komunizma nadbiskup je govorio i na euharistijskom kongresu u Čazmi (20–21.7.1940.), bivšim ratnicima u Peterancu (godine 1940.), preparandistima (23.3.1941.) prigodom blagoslova oltarne slike sv. Alojzija. Na Staru godinu 1941. nadbiskup upozoruje na prognoziranu borbu protiv Katoličke crkve koju provodi masonerija i komunizam i razni drugi pokreti po diktatu svojih vidljivih i nevidljivih šefova.

Na Marijanskom kongresu u Glogovici (15.7.1940.) nadbiskup kaže: »Hrvatski je narod doživio često, da su ga razni silnici klali i ubijali. Ali on je ipak ostao bogat jer je nosio Boga u svojoj duši sa živom vjerom da ga on može očuvati makar trunuo u grobu kao Lazar iz evanđelja, ako se to svidi Pravednosti Božjoj. Ali danas smo svjedoci nečega gorega, kad su poput gladnih skakavaca s istoka napali našu domovinu oni koji bi htjeli nešto više, to jest iščupati mu Boga iz srca i duše i tako ga učiniti najvećim siromahom na zemlji(...) život bez Boga – gotov pakao. Takav pakao stvorila je u nekim državama družba onih zločinaca, koje svijet zove komunistima. Takav pakao želili bi sada dok traje rat(...) stvoriti i u našoj domovini Hrvatskoj. Uspostavom diplomatskih veza htjeli bi začepiti usta predstavnicima Katoličke Crkve. Ali taj hrvatski narod(...) nije bio narod kukavica, pa neće ni odgovorni njegovi poglavari(...)

Niti nas mogu na čas pokolebati u našem djelovanju njihova prijeteća pisma, koja nerijetko primamo, što nas tobože čeka, kad oni dođu na kormilo. Mi im poručujemo, da se baš ništa ne bojimo, držeći na umu opomenu Krista Spasitelja: 'Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, ali duše ne mogu ubiti' (...) Mnogi su pomislili, da se valjda borimo za sebe i za svoj tobožnji imetak. Ali što se mene lično tiče, neće naći u gruntovnici ni pola pare upisano na moje ime. U tome smo jednaki prosjacima (...) I zato ih se baš ništa ne bojimo (...)»

Na euharistijskom kongresu u Začretju (31.8.1940.) kaže: »Komunizam je utjelovljena laž«. Nevolje u svijetu »spremno izrabljuju najveći lašci, što ih je vidio svijet, komunisti, da ruju po čitavom svijetu, govoreći neupućenima, kao da će oni spasiti čovječanstvo (...) U njihovom carstvu nema mjesta slobodi. (...) Komunizam i sloboda, to su dvije stvari koje se među sobom isključuju.« Naš hrvatski narod mora budno paziti, da mu se »ova kuga ne uvuče u kuću, jer ona znači propast za svaki narod«. »Gdje nema ljubavi, tamo je gotov pakao.«

Na opasnost od komunizma upozoruje u govoru bivšim ratnicima u Petrancu (17.11.1940.), u propovijedi na Staru godinu (31.12.1940.), na svetkovinu sv. Vlaha u Dubrovniku (3.2.1941.), sveučilištarcima na svršetku uskrasnih konferencija (u ožujku 1941.), na Uskrs 13. travnja 1941., tri dana nakon proglašenja Nezavisne Države Hrvatske.

U tim propovijedima otkriva pravu sliku komunizma koji širi »prazne fraze«. Umjesto Simbola Kristova križa, simbola ljubavi nastoje postaviti simbol srpa i čekića, koji je stvarno danas simbol mržnje, simbol krutog materijalizma; jedinog istinskog Učitelja čovječanstva, Isusa Krista, nastoje nadomjestiti učiteljima i vođama koji su smrtnici i koji i sami ne znaju što zapravo hoće; najdublji socijalni zakon sadržan u dekalogu i u evanđelju, nastoje nadomjestiti parolama, koje lijepo zvuče, ali gorki plod donose. Komunisti su ljudi koji nalaze najveću slast u tome da pljuju na Crkvu i domovinu, koja im je dala život. Smatraju da će oni preporoditi i prosvijetliti narod svojim novim idejama, koje su pobrali po tuđim bunjištima. Komunizam je »negacija svake istine i pravde«, dovodi do »narodnog samoubojstva.«

Kada su u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj počeli pod pritiskom njemačkog nacizma progonstvo nearijevaca, te pravoslavnih Srba i drugih političkih osoba, nadbiskup Stepinac odmah je ustao na obranu ugroženih osoba.

Već u početku, kad mu je javljeno da će slijedeće noći biti strijeljani pravoslavci zadržani kao taoci u Zagrebu, telefonski nadbiskup nazove predsjednika Vlade. No, kad su svi ministri bili na sjednici, zamoli službujućeg tajnika da smjesta prenese doslovce ovu poruku: »Nadbiskup je doznao, da bi se noćas imalo strijeljati Srbe, taoce u Zagrebu i od drugud, koji su u Zagrebu zatvoreni. Ako to stoji, nadbiskup poručuje da po katoličkom moralu nije nikada dozvoljeno ubijati taoce za krivice koje su drugi počinili. To bi bilo poganstvo i ne bi donijelo blagoslova Božjega.«

Čim je nadbiskup doznao za pokolj pravoslavaca koji je počinjen u Glini, 13. svibnja 1941., istoga je dana napisao ovo pismo dr. Anti Paveliću:

»Poglavniče! Ovaj čas sam primio vijest, da su ustaše u Glini postrijeljali bez suda i istrage 260 Srba. Ja znam, da su Srbi počinili teških zločina u našoj domovini u ovih dvadeset godina vladanja. Ali smatram ipak svojom biskupskom dužnošću, da podignem glas i kažem, da ovo po katoličkom moralu nije dozvoljeno, pa Vas molim, da poduzmete najhitnije mjere, na cijelom teritoriju NDH, da se ne ubije nijedan Srbin, ako mu se ne dokaže krivnja radi koje je zaslužio smrt. Inače mi ne možemo računati na blagoslov s neba, bez kojega moramo propasti.«

Kad se nadbiskup Stepinac osvjedočio da su sedmorica slovenskih svećenika ubijena u Jasenovcu, napisao je 24. veljače 1943. Paveliću oštro pismo u kojem kaže: »Ovo je sramotna ljaga i zločin, koji vapi u nebo za osvetom, kao što je i čitav jasenovački logor sramotna ljaga za NDH.«

Nadbiskup Stepinac je proročkom jasnoćom osudio opasne i kobne zablude rasizma i nacionalizma. U govoru sveučilištarcima, godine 1938., na svršetku duhovnih predavanja u korizmi, kazao je: »Moderni rasizam zamjera npr. Crkvi što neće pasti na koljena pred njegovim kumirom i pokloniti se(...) Ljubav prema svojoj narodnosti ne smije čovjeka učiniti divljom životinjom, koja sve ruši i izazivlje osvetu, nego je mora oplemenjivati tako, da svome narodu pribavi poštivanje i ljubav drugih naroda(...) Pravu, dakle, istinu i zlatnu sredinu i u ovom pitanju naučava Crkva, a ne kojekakvi rasizmi.«

Na blagdan Krista Kralja, 26. X 1941., rekao je nadbiskup Stepinac: »Na jednu bih vas stvar želio napose upozoriti, ako želite biti pravi podanici Krista Kralja, a to je ljubav prema bližnjemu, prema čovjeku, bez razlike kako se zvao. U ovo zadnje nekoliko decenija su razne bezbožne ideologije i teorije tako zatrovale svijet, da je mržnja postala regbi glavnim pokretalom ljudskih čina. Pogibelj je da i oni, koji se diče katoličkim imenom, da ne reknem čak i duhovnim pozivom, postanu žrtva strasti i mržnje i zaborave na zakon, koji je najljepša karakteristika kršćanstva, zakon ljubavi.«

U propovijedi na procesiji Majke Božje Lurdske, krajem svibnja 1942., rekao je ovo: »Bilo bi apsurdno govoriti o nekom novom poretku u svijetu, dolazio s koje mu drago strane, ako se u tom poretku ne bude poštivala ljudska ličnost, neumrla ljudska duša, koja ima svoja neotuđiva prava, koja joj ni jedna ljudska vlast ne može i ne smije ograničiti. I bilo bi apsurdno i pomisliti, da bi recimo Katolička Crkva u obrani ljudskih ličnosti i slobode savjesti poznavala straha pred ikojom ljudskom silom.«

Na Petrovo 1942. nadbiskup Stepinac je u propovijedi rekao: »Neka bude ovdje javno rečeno, da je Crkva učinila sve, što je u njezinoj moći, da tu svoju djecu (pravoslavce) zaštiti, jer je ne vode nikakvi politički motivi, nego briga za spasenje duša.« I još: »Ne možemo biti u crkvi katolici, a na ulici napadati kao pogani odredbe namjesnika Kristova izdane za opće dobro, a koje možda ne konvenira našem ličnom raspoloženju. Ne možemo danas, jer

koji putuju na Mjesec, sada čak i na Sunce, oko Sunca. Mnoge će budale pritom zaboraviti Boga i misliti da je svršeno s Bogom, kad je čovjek u stanju izbaciti takva čudovišta tehnike(...) Nikada dragi Bog neće izgubiti iz ruke kormila ni neba ni zemlje. Ljudi sa svim svojim izumima ostaju i dalje samo sićušni pijunci na šahovskoj ploči svijeta, koje ruka Božja pomiče, kamo hoće, kako hoće i kuda hoće(...)« Iz ovog progonstva neće doći »propast Crkve nego njezin preporod na sve strane.«

Ivanu Meštroviću, slavnom hrvatskom kiparu, 2. lipnja 1959., nadbiskup piše: »Ja vjerojatno neću doživjeti slom komunizma u svijetu radi skršena zdravlja. Ali sam apsolutno siguran u taj slom. Štogod se radi protiv naravi, mora se srušiti unutarnjom nuždom(...) Komunizam negira i ruglu izvrgava Boga – sotonski narod. Sotona je izgubio bitku na Kalvariji, pa sam siguran, da će je izgubiti i na Kalvariji mističnog Krista, a to je Crkva, koja danas prolazi svoju Golgotu.«

U pismu g. Ciko, 31. siječnja 1957., nakon događaja u Poljskoj i Mađarskoj piše nadbiskup Stepinac: »Štogod se gradi na strahu i teroru, to se mora samo od sebe prije ili kasnije raspasti.«

U pismu mnogopoštovanom ocu provincijalu isusovačkom 8. srpnja 1957., nadbiskup se spominje 1917. godine kako je čitao o izbijanju ruske revolucije (u isto vrijeme i ukazanja u Fatimi, za koje tada nije znao ništa). Sada se spremaju da slave godišnjicu, a iz komiteta tjeraju zadnje tadašnje rukovodiocce (Molotova i drugove).

U pismu dr. Živkoviću, 17. srpnja 1957., piše kako komunizam već 100 godina opsjeda Katoličku crkvu. Pobjeda neće biti sotone, koji se obukao u crvenu uniformu komunizma, nego Boga i njegove Crkve.

U pismu jednom svećeniku, 4. rujna 1957., nadbiskup piše: »Ja neprestano govorim svećenicima, da je komunistički kolos s kijačom u ruci, ali na ledu. Taj led, skliski teren, to su bezbožnička načela komunizma i čim se usudi poletiti na juriš, to se nužno ruši. Ne sumnjajte ni jednoga časa o definitivnoj propasti tog bezbožnog kolosa.«

U pismu g. Ciko, 23. siječnja 1959., nadbiskup Stepinac piše: »Bog ostaje gospodar u svim situacijama. Bio je u slučaju Hitlera i Mussolinija, pa će i u slučaju nosioca crvenog marksizma, jer je za Njega jednako lako provesti Izraelce preko Crvenog mora ili kršćane preko valova komunizma, crvenog obojenog.«

Jednoj časnoj sestri poglavarici, 1. travnja 1959., nadbiskup Stepinac piše: »Nikada neće uspjeti srušiti Boga ili promijeniti Njegove odluke, makar izumili još ne znam kakve bombe i satelite i rakete. Budućnost pripada Bogu i ljudima koji se njega boje, njega štuju, njega jedino ljube, a ne Marxu, ni sličnima čije su kosti već odavno istrunule u grobu, tako će i njegovih nasljednika.«

Jednom svećeniku pak 4. srpnja 1957., nadbiskup Stepinac piše: »Samo Krist: Ja sam put, istina i život; Feuerbach, Hegel, Marx, Lenjin et Com.: Mi smo ponor, laž i smrt!«

Nadbiskup Stepinac bio je ispunjen čvrstom i nepokolebivom vjerom u propast komunizma. U pismu jednom svećeniku (4.7.1957.) piše: »Stojte na braniku svete Crkve – nerazborito se ne istrčavajte. KP s mukom broji sto godina, a za sto godina pripadat će samo povijesti.« U pismu jednoj časnoj majci, 21. siječnja 1960., nadbiskup Stepinac, spominjući grobni natpis Josipa II.: »Ovdje počiva car, čije su namjere bile dobre, ali koji je imao nesreću da je vidio propasti sve svoje planove.« I nastavlja: »Ovaj grobni natpis mogao bi se staviti na spomenike i bezbroj drugih silnika, koji su zadirali u prava Crkve. Bogu dragome neće nikad propasti nijedan plan, makar se digli protiv Njega ne samo pojedini silnici, nego i svi narodi svijeta« (Ps 2).

Sluga Božji Alojzije Stepinac imao je proročki dar. Bio je u stalnom dijalogu s Bogom, živio je od Božje riječi, postao izvršiteljem Božje volje. Nije to bio ljudski fenomen, čisto ljudsko razmišljanje o sociološkim, povijesnim i političkim čimbenicima. Bio je to dar Božje ljubavi i njegove brige za svoj narod, za njegov hrvatski narod. Sluga Božji sve gleda očima vjere, sve mu je znak, sve mu govori o Božjem djelovanju u povijesti i u svijetu. Bio je glasnik Božje pravednosti i Božje volje, ali i glasnik Božje ljubavi i vjernosti prema čovjeku i prema narodu kojem pripada i svemu svijetu.

Božji čovjek proročkim okom gleda budućnost. Prisjećajući se svojeg imenovanja za nadbiskupa koadjutora u svom zatočeništvu, veli župniku kako je sâm na poštu nosio brzoglav za nuncija u Beogradu u kojem daje svoj pristanak s jednom riječju: *Affirmative!* »Tko bi na pošti mogao slutiti što je sve sadržano u toj jedinoj riječi? A meni je bilo prilično poznato, što to znači za mene. Gledao sam, da će neminovno izbiti novi svjetski sukob, da će biti još prije i stotina žrtava i neprilika, a na kraju možda i Sibirija. Ali ništa zato. U ruke Božje! Što sam mogao drugo uzeti za geslo nego: *In te Domine, speravi!*

Prigodom konsekracije svijet je klicao i veselio se, a meni je srce krvarilo. Slutio sam, da će se dogoditi nešto od onoga, što se i stvarno dogodilo i što je prešlo preko moje glave do mučnoga zatočenja« (VD I 32; II 395).

Na »prežalosnom procesu« velečasni Cvetan Franjo, 7. listopada 1946., svjedoči, kako je s velečasnim Kolarićem promatrao s tornja katedrale kako Zagrapčani oduševljeno pozdravljaju ulazak njemačke vojske na trgu Bana Jelačića. Kad su o tome pričali nadbiskupu Stepincu, ovaj im proročki veli: »To je bio prvi čin tragedije koju ćemo proživljavati. Drugi i treći čin slijedit će iza toga i mnogo ćemo trpjeti. Kako je žalosno gdje naše ljude vode u zarobljeništvo stranaca.«

Nadbiskup Stepinac predviđa mučna, teška, apokaliptička vremena, kako sâm naziva tjeskobe, strah i stradanja naroda, osobito svoga hrvatska naroda. Ali apokaliptička vremena nisu samo avet rata, gladi i pošasti, jeka apokaliptičkih trubalja i topot apokaliptičkih konja, najava svakovrsnih katastrofa,

nego i vrijeme ispunjenja nade i obećanja Spasiteljevih. Vjeruje u Isusove riječi: »Kad se sve to stane zbivati, uspravite se i podignite glave, jer se približuje vaše otkupljenje« (Lk 21, 28). Zato su njegove poruke iz Krašića pune vedrog optimizma u Božju pobjedu Crkve. Doživio je pad »nepobjediva« njemačkog nacizma, siguran je da će ubrzo, ako ne on, a ono sigurno mlađi naraštaj, doživjeti i rasulo »neslomiva« komunističkog apokaliptičkog zmaja.

Gvardijan franjevačkog samostana u Karlovcu, o. Srećko Majstorović u svibnju 1958. čestitao je kardinalu Stepincu rođendan i imendan. On mu je, iako već teško bolestan, »na rubu groba«, odgovorio. U pismu piše: »Komunističke vođe, prije pet godina govorili su: nema ga više. A ja sam još ovdje. Pa kad me je Gospodin sačuvao uza svu nevrjednost, kako će više sačuvati svoju stvar. Pouzdajte se i vi: *cito videbitis salutare Dei super vos* – vidjet ćete brzo spasenje Božje nad vama«.

U samostanu je bila mjesečna rekolekcija. O. Srećko držao je rekolekciju na temu: apokaliptički biskupi. Mislio je i na kardinala Stepinca i iz pisma naveo riječi: *Cito videbitis salutare Dei super vos*.

Da, nadbiskup Alojzije, kardinal Stepinac, bio je prorok, apokaliptički prorok, prorok za apokaliptička vremena. Otkriva poput starozavjetnih i novozavjetnih proroka izvor groznih i strašnih ratnih vremena u kojima živi, a to su grijesi ljudskog roda. Ne pada u očaj i zdvojnost, nego proročkim duhom naviješta pobjedu Božju, Božje Crkve, i nestanak protivnika Crkve u vrijeme kad su se činili nepobjedivi, ljudski govoreći. U tom je vjerodostojnost i pravost proroka, Božjeg čovjeka, apokaliptičkog proroka.

THE PROPHETIC MIND OF ALOJZIJE STEPINAC

– Sermons, Epistles, Public Appearances –

Celestin TOMIĆ

Summary

The Servant of God Alojzije Stepinac was a true prophet sent from God. An apocalyptic prophet for apocalyptic times. Just like Old Testament prophets he exposed the real causes and sources of war and communist barbarity. He stood up openly and courageously against delusions, violence, hatred, the masonry, nazism and communism. He serenely and optimistically believed in the final victory of God, basing this on the promises of Jesus Christ to His Church.

The author shows this firm view of Stepinac through many of the Servant of God's letters, epistles, homilies and other public proclamations, as well as statements made during his trial in front of the communist authorities.

In the first half of the article the author presents Stepinac in his fight against evil and misfortune in the world. In the second part Stepinac is presented through his sharp attacks on regimes that go against the teachings of Christ and desire a new world order in total opposition to Christianity. The third part of the article reveals Stepinac as heralding a new future, at that stage already foreseeing the downfall of the ruling regime.

